

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

Զ. ՏԱՐԻ. ԹԻԻ 2.

1848

ՅՈՒՆԱՌԱՐԻ 15.

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Ն Ա Ն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պարոն Յարութիւն Պերան 'ի Վէնայի, 'ի Սաֆայէւան Սարժարանին :

ՍԵՐ և բնական ուրախութիւն և շատ զօրաւոր քաջութիւն է միշտ անոնց՝ որ ազգին բաղմամբիւ բնակիչ ունեցող քաղաքներէն հեռու պանդրեւ տելով՝ ազգին օգտին և յառաջադիմութեանը կ'աշխատին, գէթ ատեն ատեն ազգասէր ու մեծամտն անձանց այցելութեանը հանդիպիլ: Սեր վանքն ու վարժարաններն ալ շատ անգամ ունեցած են և կ'ունենան այսպիսի պատիւ և ուրախութիւն. բայց կրնայ ըսուիլ թէ այս պատիւներուն մեզի շատ մեծ երևնալն է որ չթողուր զանոնք հրատարակել՝ պարծենկոտութիւն չերևցրնելու մտքով: Բայց աս անգամ հարկը

և երախտագիտութիւնը միանգամայն կը ստիպեն զմեզ մեր ունին խոտորիլ և կերպով մը պարծենալ թէ անցած տարւոյս վերջերը ուրիշ ազգասէր անձերէ զատ եկաւ հոս Սէնտիկ նաև մեծապատիւ Պարոն Յարութիւն Պետան իշխանը, որ Ղըքսանդրիոյ ծովային մաքրարանին վերատեսուչն ու բժշկապետացը մէկն է: Ինքը արդէն բարեյօժար առատաձեռնութեամբ մեր վանքին (Վանգարանը հարկւաւոր եգիպտական թռչուններով՝ սողուններով և պատուական հնութիւններով զարդարեր է. իսկ անցած տարւոյն վերջերը երբոր Եգիպտոսի կուսակալին յանձնարարու-

Թեամբը ըրած ճամբորդութենէն ետ կը դառնար՝ անձամբ եկաւ Վ ենետիկ, և պատուեց և ուրախացուց թէ զմեզ և թէ Վ ենետիկոյ Ռաֆայէլեան վարժարանը, և փութաջան աշակերտաց յառաջադիմութիւնը տեսնելով՝ շնորհակալութեան և քաջալերութե խօսքեր զուրցելէն ետքը, երկրորդ օրը ինքնայօժար սիրով նոյն իմաստները գրով աւանդեց մեզի, և խնդրեց ալ որ տպագրութեամբ հրատարակենք օրագրիս մէջ՝ առանց իր խօսքերն ու իմաստները փոխելու։ Այս ահա աս պատճառաւ, այսպիսի բարեացապարտ ու բարեսէր իշխանի մը կամբը անկատար չըձգելու համար՝ կը տպենք հոս իւր գրութեամբը անփոփոխ։

ՍԵՉԻ երեցուցած զանազան աշխատանքներնուդ պտուղները մեծ ուրախութեամբ տեսնելիս՝ խնդրեմ ձեզմէ սիրելի և բարեպտուղ որդիք՝ անտարակոյս ինչ համարել. և միանգամայն ընդունել մեր շնորհակալութիւններն ու բարեմաղութիւնները։ Սիանգամայն չկարացինք արգելել ներքին զարմանքնիս որ այսչափ քիչ ժամանակի մէջ հայրենի և օտար լեզուաց այն աստիճան ծանօթութիւն ստացեր էք. քաջ գիտելով թէ որչափ աշխատանքի կարօտ է մարդս այսպիսի իրաց մէջ կը թուելու և այնչափ հմուտ ըլլալու։ Սա սն որոյ և չենք կրնար դադարիլ՝ ի գովելոյ ձեր ուսման ջանքը և սէրը, որպէս և ձեր ազնիւ դաստիարակացը՝ որ անխնայ բովանդակ կեանքերնին այժմեան ազգային երիտասարդութեան բարի կը թուութեանը կամաւ ընծայեր են։

Այս մեծամեծ և անգին բարիքը աւատ ձեռքով և բարի սրտով ձեզի ձրի բաշխեցին, և անդադար բաշխելու հետ ըլլալին անշուշտ է. ուստի երախտագիտութեան ոգին՝ ի ձեզ շարժելու համար հարկ չէ զձեզ յորդորել. վասն զի ահա ձեր սրտին մէջ յայտնի և որոշ գրերով կը տեսնենք ու կը կարդանք այս ձեր մշտնջենական հատուցումը որով ամէն բարեմասնուդ մարդիկ վարձատրեր

են իրենց բարերարը։ Այց խնդրեմ ձեզմէ, չհամարիք որ միայն ձեր ազնուահոգի դաստիարակացը երախտագէտ ըլլալով պարտքերնիդ վճարած կ'ըլլաք. ասոնց մէկ մասը միայն կը վճարէք, և միւսը կը մնայ այն մարդասէր և հայրենեաց սիրով վառեալ ինչ ձին, որ այս վարժարանը կանգնեց և ամէն պիտոյքը առատաձեռնութեամբ հոգացեր է մշտնջենաւորութեան համար։ Այց և հանապազ հաստատուն մնայ իր սուրբ յիշատակը Ստուծոյ նախահնամութեամբը և իմաստուն կառավարութեամբը մեծին Սիսիթարայ միաբանից՝ որ անշուշտ իրաւունք ուտացեալ են ի վերայ երախտագիտութեան ընդհանուր ազգիս հայոց։ Սկենակարողն իրենց օգնական ու պաշտպան ըլլայ, ու միշտ լուսաւորէ զանոնք՝ ինչպէս մինչև հիմայ լուսաւորեց ու առաջնորդեց ուղիղ և ճշմարիտ ճանապարհը։ Թէ որ մէկը այս Սիաբանուէ ընթացքին պատմութիւնը՝ ի սկզբանէ ուշադրութեամբ կարդալու ըլլայ, չկրնար անոր ամէն մէկ յառաջադիմութե շարժմանցը մէջ միշտ Սկենախնամին առաջնորդութիւնը և հոգւոյն սրբոյ լոյսը չտեսնել։ Որչափ գրեթէ անյաղթելի դժուարութիւններ, որչափ պարագայից հակառակութիւններ իրենց դէմ գրտնուեցան իրենց ճանապարհին մէջ. բայց յուսով՝ համբերութեամբ և աստուածային շնորհօք ամէնը յաղթեցին, և հիմայ հանգիստ հոգւով կ'աշխատին իրենց սուրբ և մեծ վախճանին հասնելու, որ է գիտութեամբ լուսաւորել իրենց խեղճ ողորմելի մնացած ազգը։ Ո՛վ կրնայ այսչափ մեծ և անգին բարերարութեան հատուցումն ընել։ Ի՞նչ փոխարէն կրնայ ունենալ մարդս այսպիսի բարեգործութիւն մը վճարելու։ Սենք կարող չենք այսպիսի բարեաց փոխարէնը գտնել. բայց եթէ բոլորով սրտիւ բողբել առ Ստուած, որ միայն ինքն կարող է վարձատրել զանոնք։ Ուստի աս պարագան մեզի և ամենայն հայրենասէր անձանց պարտք մը կը դնէ մշտնջենաւորապէս շնորհակալ ըլլալու

անոնց համար , և անդադար աղաչելու որ տայ փոխարէնը իր յաւիտենական գանձէն ըստ բարի և հայրենասէր ջանից նոցա :

„ Երբեք մէ 'ի զատ ճշմարտութիւն մ'ալ կ'ուզեմ ըսել ձեզի , սիրելի և բարի որդիք : Զկարծէք թէ ձեր գիտնական աշխատանացը վերջը հասաք . ասկէ ետքը ձեր բուն ուսումնական աշխատանքը պիտի սկսի : Երբեք հիմայ մարդկային գիտութեանց միայն սկզբունքներուն մէջ վարժուեցաք , որոնք անսահման կը տարածուին : Գիտութիւնը թէ որ սահման ունի նէ , միայն սոցիալական գիտէն կը տեսնուի : Եւ սահմանը դուք կ'ոտրեցիք և կ'ոտրենք որքերնուդ տակը առնելով՝ գիտութեան և ծանօթութեանց երկիրը հասաք : Երբեք մը աչքերնիդ վերուցէք ու տեսէք ձեր հորիզոնը , որ ինչ զուարճալի երկրի մէջ հասեր էք բարեբաղդութեամբ : Հոս պիտի գտնաք հոգւոյն ամէն զուարճութիւնը և ամէն մխիթարանքը՝ որչափ որ աշխարհիս մէջ Երեւանիսման մարդու շնորհեր է , բայց հրամայեր է որ առանց աշխատանքի մարդս այս բարիքը չվայելէ :

„ Ուստի պատրաստ եղէք քաջութիւն և սիրտ առէք ձեր ազնիւ դաստիարակներուն գովելի օրինակէն . ինչպէս որ իրենք յուսով համբերութիւն և յարատեւութեամբ ամէն դժուարութիւնները և պարագայից հակառակութիւնները կտրձուցեմք յաղթեցին և յառաջագիւտ եղան զանազան վարժութեանց մէջ , դուք նաև ասոնց նման ըլլաք . որպէս զի ոչ միայն պատիւ ըլլաք ձեր անձին՝ ձեր վարժարանին՝ ձեր ծնողացը , հապա մեր սիրելի ազգին ալ , որ բովանդակ յոյսը և իր խնդալի ապագայն ձեր վրայ դրած ըլլալով՝ անհամբեր ձեզ կրսպասէ : Երբեք , ձեզմէ և ձեզի նմաններէն կըսկսի մեր տառապեալ ազգին նոր օրը և նոր դարը : Պատմագիրը արդէն սկսաւ զուարթ գրելով ձեր անունը ոսկեզօծ մատենագրքին վրայ առ 'ի յիշատակ յաւիտենական գովեստի : Երբեք է ձեր մէջը որ արժանապէս չպա-

տասխանէ ազգային կոչմանը , և անհոգ կենալով չարունակէ իր բարի ձեռնարկութիւնը : Երբ հոգին կը վրկայէ որ ոչ ոք կայ ձեր մէջը անհոգ ազգին խնդիրքը կատարելու , հապա իւրաքանչիւր ոք վառեալ կը տեսնենք բարի նախանձով ջանալ արժանի ըլլալու գովեստներու պսակին , :

ՍԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԴԻՊՈՒԱԾ

Երբեք մը Գար :

ՊԱՌԱՒԻՆ մէկը իր գեղէն քաղաք գնացած ըլլալով , ծախած բաներուն գինը , 120 Ֆռանք , լաթի մը մէջ կը պլլէ զգուշութեամբ ու իշուկին վրայ սապատին մէջ կը տեղաւորէ՝ գեղը կը դառնայ : Տուն հասնի տեսնէ որ ստակը չկայ . կը շփոթի խեղճ կինը , կուլայ կ'ողբայ , գլխուն եկած փորձանքը կը պատմէ դրացիներուն . երկրորդ օրը կը դառնայ քաղաք , կ'ըսէ դատաւորին , ուրիշ գեղերը կը հարցնեն , բայց անօգուտ :

Երկու օրէն ետքը գեղացի մը կ'ելլէ դիմացը յոգնած դադրած , կը նայի երեսը , “ Հարիւր քսան Ֆռանք կորսնցնողը հրամանքդ ես , կ'ըսէ : — Երբեք է , ես եմ . փնտռելով փնտռելով հոգիս բերանս եկաւ , ” կ'ըսէ պառաւր : — Երբեք ալ զքեզ փնտռելով հոգիս բերանս եկաւ , կ'ըսէ գեղացին . երեկուրնէ 'ի վեր ետեւէդ կը վազէի . ան ստակդ մարիկ , գնա վայելէ ու իս այսչափ վազցնելուդ վրայ ալ ուրախացիր , :